

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 261/2012-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 6. júna 2012 predbežne prerokoval sťažnosť A. C., N., zastúpeného advokátom JUDr. M. C., Advokátska kancelária, JUDr. C. s. r. o., N., vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Nitre č. k. 5 Co 327/2011-126 z 1. februára 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť A. C. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. apríla 2012 doručená sťažnosť A. C., N. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 Co 327/2011-126 z 1. februára 2012.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Co 327/2011 konal krajský súd o odvolaní sťažovateľa proti výroku rozsudku Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) č. k. 15 C 169/2010-106 z 25. októbra 2011, ktorým okresný súd zveril maloletého A., (ďalej len „maloletý“), na čas po rozvode do striedavej osobnej starostlivosti sťažovateľa (otca maloletého) a navrhovateľky (matky maloletého). Napádaným rozsudkom č. k. 5 Co 327/2011-126 z 1. februára 2012 krajský súd rozsudok okresného súdu v odvolaní napadnutom výroku o zverení maloletého do striedavej rodičovskej výchovy potvrdil, avšak zrušil ho v časti, ktorou okresný súd stanovil časové obdobie tejto striedavej rodičovskej starostlivosti. V sťažnosti podanej ústavnému súdu sťažovateľ vyjadruje svoje nesúhlasné stanovisko tak s rozhodnutím okresného súdu, ako aj s rozhodnutím krajského súdu, pričom svoje stanovisko odôvodnil najmä tým, že okresný súd pokiaľ ide o návrh navrhovateľky (matky maloletého) na nariadenie striedavej rodičovskej výchovy, nevykonal žiadne dokazovanie. Sťažovateľ uviedol, že navrhovateľka, ktorá už „...začiatkom augusta 2011“ opustila spoločnú domácnosť, až do pojednávania konaného 18. októbra 2011 súhlasila s tým, aby bol maloletý zverený do starostlivosti a výchovy sťažovateľa (otca), a až na označenom pojednávaní prvýkrát uplatnila návrh, aby bol maloletý zverený do striedavej starostlivosti rodičov, pričom podľa sťažovateľa okresný súd bez akéhokoľvek relevantného dokazovania mal dôvodnosť tohto návrhu preukázanú už „... v priebehu jedného týždňa, čo je podľa nášho názoru viac menej nemožné“.

Podľa sťažovateľa okresný súd v súvislosti s označeným návrhom navrhovateľky vôbec neskúmal nariadením vykonať šetrenie kolíznym opatrovníkom, či tento návrh bude v záujme maloletého (hlavne s ohľadom na skutočnosť, že navrhovateľka už dlhšiu dobu nežila v spoločnej domácnosti a starostlivosť o maloletého zabezpečoval výlučne sťažovateľ, pričom „... sa matka s dieťaťom stretávala veľmi zriedkavo, napriek tomu, že boli školské prázdniny nebol A. s mamou ani raz na žiadnom výlete, prípadne

dovolenke.“), ale rozhodol iba na základe dávno pred podaním predmetného návrhu vykonaných dôkazov, a to na základe znaleckého posudku z 30. marca 2011, ako aj správ kolízneho opatrovníka „... z obdobia 15.11.2010 a 31.01.2010“. Okrem toho sťažovateľ poukázal aj na skutočnosť, že okresný súd vôbec neprihliadol na vyjadrenie samotného maloletého, ktorý bol v konaní pred súdom vypočutý a vzhľadom na svoj vek (v tom čase 16 rokov) vedel posúdiť dôsledky svojho vyjadrenia a tiež vedel, čo mu najviac vyhovuje, pričom maloletý sa vyjadril, že chce ostať u sťažovateľa (otca) a s navrhovateľkou (matkou) sa chce stretávať, a tiež uviedol, že „*striedavá výchova sa mu nepáči*“.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ zdôraznil, že s nariadenou striedavou rodičovskou starostlivosťou o maloletého nesúhlasí nielen on, ale aj sám maloletý. Okresný súd nerešpektoval, resp. žiadnym spôsobom sa nevysporiadal s vyjadrením maloletého, a tým malo dôjsť aj k porušeniu čl. 3 a čl. 12 Dohovoru o právach dieťaťa. Keďže krajský súd podľa sťažovateľa v odvolacom konaní uvedené pochybenia okresného súdu nenapravil, svojím rozhodnutím porušil jeho základné právo na súdne konanie zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného tiež uviedol:

„... je rozhodnutie súdu nepreskúmateľné, pretože nebol vykonaný ani jeden dôkaz po podaní návrhu striedavej starostlivosti zo strany matky, ktorý by odôvodňoval jeho opodstatnenie. ...

Odporca v priebehu konania navrhol vypočuť svedkov, ktorí sa mali vyjadriť ku skutočnostiam ohľadne starostlivosti otca o maloletého, o ich vzájomnom vzťahu, ako aj ohľadne správania, názoroch a postojoch navrhovateľky v manželstve ako aj vo vzťahu k výchove dieťaťa. Súd nakoniec svedkov v konaní nevypočul, aj keď ich jedenkrát na pojednávanie predvolal, a v konaní ani nerozhodol o tom, že by tento návrh na vykonanie dokazovania zamietol.

Súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nikde neuvádza, prečo neprihliadol na názor maloletého A., ktorý bol v konaní vypočutý. A. bol schopný s ohľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť vyjadriť svoj názor na vec, v jeho prípade ide o jedinečnú osobnosť, ktorá má právo spolurozhodovať o veciach, ktoré sa ho týkajú. Podľa ustanovenia § 43

ods. 1 Zákona o rodine v spojitosti s článkom 12 Dohovoru o právach dieťaťa sa dieťaťu, ktoré je schopné mať vlastný názor, zabezpečuje možnosť, aby tento svoj názor slobodne vyjadrilo vo veciach, ktoré sa ho dotýkajú. Aj podľa ustanovenia § 100 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku súd prihliadne na názor dieťaťa, pričom tomuto názoru sa musí venovať náležitá pozornosť. ...

Súd prvého stupňa pri rozhodovaní dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a takisto vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, pretože aj keď použil správny právny predpis, nesprávne ho vyložil. “

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ žiada, aby ústavný súd po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie takto rozhodol:

„1. Krajský súd v Nitre porušil základné právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie upravené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu upravené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Rozsudok Krajského súdu Slovenskej republiky zo dňa 01.02.2012 sp. zn. 5Co/327/2011-126 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

3. Ústavný súd priznáva sťažovateľovi náhradu trov konania pred Ústavným súdom SR. “

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom

súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom konania ústavného súdu je posúdenie, či rozsudkom krajského súdu č. k. 5 Co 327/2011-126 z 1. februára 2012 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd v prvom rade podotýka, že podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde, je ústavný súd viazaný návrhom sťažovateľa, ktorý je v danom prípade navyše zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom. Viazanosť ústavného súdu návrhom sa vzťahuje zvlášť na návrh výroku rozhodnutia, ktorého sa sťažovateľ domáha. Ústavný súd teda môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, preto v danej veci rozhodoval iba o porušení tých práv (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a iba v súvislosti s tým rozhodnutím (rozsudok krajského súdu č. k. 5 Co 327/2011-126 z 1. februára 2012), ktorých vyslovenia porušenia sa sťažovateľ domáha v návrhu na rozhodnutie, t. j. v petite sťažnosti. Tvrdenia o porušení iných práv (čl. 3 a čl. 12 Dohovoru o právach dieťaťa) a v súvislosti s inými rozhodnutiami (rozhodnutie okresného súdu), ktoré sťažovateľ uvádza iba v texte sťažnosti mimo petitu, je podľa názoru ústavného súdu potrebné považovať iba za súčasť jeho argumentácie (napr. III. ÚS 149/04, III. ÚS 235/05, II. ÚS 65/07).

V súvislosti s namietaným porušením čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru z judikatúry ústavného súdu vyplýva (m. m. II. ÚS 71/97, I. ÚS 227/2012), že medzi obsahom týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť.

Ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje za potrebné v prvom rade pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00).

Krajský súd svoje rozhodnutie odôvodnil takto:

„Krajský súd v Nitre, ako súd odvolací (§ 10 ods. 1 OSP) preskúmal rozsudok súdu prvého stupňa v odvolaní napadnutých častiach výrokov procesným postupom podľa § 212 ods. 1, 2 a § 214 ods. 1 OSP a dospel k záveru, že podané odvolanie otca nie je dôvodné. ...

Striedavá starostlivosť má zabezpečovať dieťaťu primeraný kontakt s obidvoma rodičmi, redukovať porozvodovú traumatizáciu detí a prispievať k citovej vyrovnanosti a zdravému psychickému vývoju detí. Pri tomto druhu starostlivosti je prvoradý záujem maloletého dieťaťa, pričom záujem rodičov je až druhoradý. S poukazom na ust. § 24 ods. 4 Zák. o rodine súd dbá na to, aby bolo rešpektované právo dieťaťa na výchovu a starostlivosť zo strany obidvoch rodičov. V danom prípade odvolací súd ku dňu svojho rozhodovania, pri akceptovaní obsahu ust. § 154 ods. 1 OSP dospel k tomu záveru, že je potrebné, ako vecne správny, potvrdiť napadnutý prvostupňový rozsudok (§219 ods. 1 OSP)

v časti výroku o zverení maloletého A. do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov na čas po rozvode ich manželstva. K takémuto právnomu záveru odvolací súd primäla zmena pomerov v rodine maloletého A. v porovnaní s obdobím, kedy došlo k vyhláseniu napadnutého rozsudku (október 2011). Podstata tejto zmeny spočíva v tom, že matka sa počnúc dňom 01.11.2011 spolu so starším synom E. vrátila do domácnosti na adrese, N., pričom právny zástupca otca na odvolacom pojednávaní dňa 01.02.2011 okrem iného prehlásil, že súčasná situácia je v pohode, nakoľko rodičia a ich deti pochádzajúce z manželstva (vrátane maloletého A.) žijú v jednej domácnosti, pričom o potreby maloletého A. sa starajú spoločne. Vychádzajúc z uvedeného odvolací súd zhodne, ako aj súd prvého stupňa, pri rozhodovaní o výchovnom prostredí vo vzťahu k maloletému A. na čas po rozvode preferuje striedavú osobnú starostlivosť obidvoch rodičov, ktorá každému z rodičov zabezpečí určitú mieru účasti na výchove a výžive ich maloletého syna. V tejto súvislosti nie je možné jednoznačne uprednostňovať stanovisko maloletého A., ktorý sa vyjadril v tom smere, že na čas po rozvode chce byť zverený do osobnej starostlivosti otca, pretože podstatným spôsobom došlo k zmene skutkovej situácie oproti skutkovej situácii v čase výsluchu tohto dieťaťa. Táto zmena spočíva v tom, že v súčasnej dobe (od 01.11.2011) obidvaja rodičia, ako aj ich dve deti opätovne žijú v jednej domácnosti, čo má určite vplyv aj na kvalitu vzájomných vzťahov medzi matkou a maloletým A. smerom k pozitívnemu. Pokiaľ ide o súčasné uspokojovanie potrieb tohto dieťaťa, na týchto sa striedavo podieľajú obidvaja rodičia, pričom matka nepoprela, že otec je lepšie finančne zabezpečený. Odvolací súd na rozdiel od otca nezdieľa ten právny záver, že vypracovaný znalecký posudok znalkyňou PhDr. Z. B. je pre potreby tohto konania neupotrebitelný, pretože svojím obsahom a spôsobom vypracovania odporuje ustanoveniu § 16 ods. 2 zák. č. 382/2004 Z. z. Práve naopak, z jeho záverov je možné ustáliť, že vzťah maloletého A. je k otcovi pasívne podrobivý a vzťah k matke je prirodzeným, bezprostredným vzťahom dieťaťa k matke, avšak absentujú citové väzby. Strach dieťaťa z rodičov nebadáť, pričom obidvaja rodičia majú psychologické predpoklady na zvládnutie výchovy maloletého A. Pri jednoznačnom preferovaní záujmu maloletého dieťaťa v súvislosti s jeho zverením do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov a zároveň aj s poukazom na závery znaleckého dokazovania, stanovisko kolízneho opatrovníka, ako aj nastalú zmenu pomerov spočívajúcu v tom, že dňa 01.11.2011 sa matka vrátila do domácnosti na adresu

N., na ktorej fungovaní sa podieľajú s otcom spoločne, nezostávalo odvolaciemu súdu nič iné ako rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti výroku o nariadení striedavej osobnej starostlivosti ako vecne správny podľa § 219 ods. 1 OSP potvrdiť. Ako vecne správny podľa § 219 ods. 1 OSP odvolací súd potvrdil napadnutý prvostupňový rozsudok aj v časti výroku o neurčení výživného na maloletého A., nakoľko ani jeden z rodičov jeho určenie druhému z rodičov nepožadoval, pretože na krytí potrieb ich maloletého syna sa v súčasnej dobe podieľajú spoločne s prihliadnutím na rozsah svojich zárobkových schopností, možností a majetkových pomerov. ...

... odvolací súd zrušil napadnutý rozsudok v časti výroku o stanovení časových období striedavej starostlivosti a odovzdání dieťaťa, pretože takto naformulovaný výrok ... považoval za nadbytočný ... vzhľadom k tej skutočnosti, že v súčasnej dobe rodičia spolu s maloletým A. žijú v jednom byte, čo znamená, že sú v každodennom kontakte, nevzhladol dôvod k úprave styku rodičov s týmto dieťaťom.“

Z citovaného rozhodnutia krajského súdu vyplýva, že základnou východiskovou premisou pre jeho rozhodnutie bola podstatná zmena skutkových okolností týkajúca sa rodinných pomerov účastníkov konania oproti stavu, ktorý existoval v čase rozhodovania okresného súdu. Z rozhodnutia krajského súdu totiž vyplýva, že zatiaľ čo 25. októbra 2011, keď o nariadení striedavej rodičovskej výchovy maloletého rozhodol okresný súd, rodičia maloletého nevedli spoločnú domácnosť, v čase rozhodovania krajského súdu, t. j. 1. februára 2012, už od 1. novembra 2011 spolu s deťmi (jedno zrejme plnoleté, pozn.) zdieľali spoločnú domácnosť, v ktorej spoločne vychovávali aj maloletého. Túto skutočnosť, ktorá je základným stavebným kameňom pre rozhodnutie krajského súdu, sťažovateľ v sťažnosti podanej ústavnému súdu žiadnym spôsobom nespochybňoval a ani sa o nej nezmienil.

Vzhľadom na uvedené sa námietky sťažovateľa spočívajúce v tvrdení, že okresný súd o nariadení striedavej rodičovskej výchovy rozhodol bez vykonania náležitého dokazovania, javia ako nedôvodné, pretože napádaným rozhodnutím krajský súd rozhodol na základe úplne iných skutkových okolností, než na základe ktorých rozhodoval okresný súd. Ústavný súd tiež podotýka, že námietky sťažovateľa, resp. jeho zdôvodnenie sťažnosti,

sa v značnej miere týka rozhodnutia okresného súdu, ktoré však vzhľadom na petit sťažnosti nebolo predmetom prieskumu ústavného súdu. Nedôvodnosť, resp. neaplikovateľnosť námietok sťažovateľa viažucich sa na rozhodnutie okresného súdu aj na rozhodnutie krajského súdu, je ľahko demonštrovateľná napr. skrz námietku sťažovateľa týkajúcu sa vážnosti dôkazného prostriedku, ktorým je výpoveď maloletého. Aj v tomto prípade krajský súd zdôraznil, že vzhľadom na podstatnú zmenu skutkových okolností oproti tým, ktoré existovali v čase výpovede maloletého, tento dôkazný prostriedok stratil v čase rozhodovania krajského súdu na vážnosti, resp. na aktuálnosti.

Ústavný súd vzhľadom na uvedené nemá v okolnostiach posudzovanej veci dôvod pochybovať o ústavnej udržateľnosti záverov krajského súdu. Z namietaného rozsudku krajského súdu totiž nevyplýva jednostrannosť, ktorá by zakladala svojvôľu alebo takú aplikáciu príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98 tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03).

Uvedené závery boli podkladom pre rozhodnutie ústavného súdu, ktorý sťažnosť sťažovateľa už po jej predbežnom prerokovaní odmietol ako zjavne neopodstatnenú (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd vzhľadom na to, že sťažnosť bola odmietnutá ako celok a rozhodnutie o zrušení napadnutého rozhodnutia krajského súdu, ako aj rozhodnutie o priznaní úhrady

trov konania je viazané na vyslovenie porušenia základného práva alebo slobody sťažovateľa (čl. 127 ods. 2 prvá veta ústavy), o týchto častiach sťažnosti už nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. júna 2012